

Sygn. akt I UK 415/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C. i Wojskowemu
Biuru Emerytalnemu w K.

o wstrzymanie wypłaty świadczenia, zwrot świadczenia i wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 1 lipca 2020 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 5 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 i sprawę przekazuje
Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 5 lipca 2018 r. oddalił apelację ubezpieczonego A. S. od wyroku
Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 lutego 2017 r. wydanego w stosunku do Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. oraz Wojskowego Biura Emerytalnego w K., którym to zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w ten sposób, że stwierdził, iż pobrana przez ubezpieczonego renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy w okresie od 1 września 2010 r. do 29 lutego 2016 r. w kwocie 124.023,24 zł nie miała charakteru nienależnie pobranego świadczenia, a podlega ona zaliczeniu na poczet przyznanej za ten sam okres wojskowej renty inwalidzkiej na podstawie art. 98 ust. 3 ustawy o FUS, w pozostałej natomiast części oddalił odwołanie oraz oddalił odwołanie od decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego z dnia 25 lutego 2016 r.

W sprawie tej ustalono, że Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 8 listopada 2010 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od wyczerpania świadczeń rehabilitacyjnych na okres dwóch lat. Kolejnymi decyzjami Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. przedłużał prawo do renty, ostatnio do dnia 30 września 2016 r. Wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 stycznia 2016 r. przyznano ubezpieczonemu prawo do wojskowej renty inwalidzkiej II grupy poczynając od dnia 1 września 2010 r. na stałe. W orzeczeniu tym nie stwierdzono odpowiedzialności Wojskowego Biura Emerytalnego w K. za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W konsekwencji powyższego wojskowy organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 25 lutego 2016 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do wojskowej renty inwalidzkiej II grupy od dnia 1 września 2010 r. na stałe. Do ustalenia podstawy wymiaru renty przyjęto uposażenie należne w ostatnim miesiącu pełnienia służby wojskowej, przy czym ubezpieczony został zwolniony z zawodowej służby wojskowej w dniu 29 stycznia 1993 r. Wysokość uposażenia z ostatniego miesiąca służby została ujęta w zaświadczeniu o wysokości uposażenia dla celów zaopatrzenia emerytalnego, wystawionym przez jednostkę, w której żołnierz pełnił służbę w dniu zwolnienia, tj. (...) w B.. Na ten dzień przysługiwały mu następujące składniki uposażenia: (-) uposażenie według stopnia wojskowego - kapitan po 12 latach służby - 2.740.000 zł, (-) uposażenie według stanowiska służbowego - major - U 20 - 2.600.000 zł, (-) dodatek specjalny za styczeń 1993 r. - 720.000 zł, nagroda roczna za styczeń 1993 r. w średniej miesięcznej kwocie 505.000 zł. Do dnia 31 grudnia 1998 r. podstawa wymiaru oraz emerytura podlegała waloryzacji w takim

samym stopniu i terminie, jak uposażenia zasadnicze żołnierzy zawodowych, i tak na dzień 31 grudnia 1998 r. podstawa wymiaru renty wojskowej ubezpieczonego wynosiła: (-) uposażenie zasadnicze według stopnia kapitana po 12 latach służby - 659 zł, (-) uposażenie według stanowiska służbowego - stopień etatowy major - grupa U-20 - 862 zł, (-) kwota dodatków wynosząca 22,94% uposażenia zasadniczego, łącznie 1.869,92 zł. Od 1 stycznia 1999 r. zasady waloryzacji uległy zmianie na podstawie art. 159 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53, powoływana jako ustawa emerytalna) w ten sposób, że emerytury i renty wojskowe podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w przepisach o emeryturach i rentach z FUS. Waloryzacja polegała na pomnożeniu podstawy wymiaru oraz świadczenia przez wskaźnik waloryzacji. Podstawa wymiaru renty ubezpieczonego na dzień 31 grudnia 1998 r. wyniosła 1.869,92 zł. Natomiast wysokość renty dla inwalidy wojskowego II grupy to 70% podstawy wymiaru, czyli 1.308,94 zł. Po waloryzacji od stycznia 1999 r. do marca 2015 r. wysokość renty wynosiła 2.642,17 zł. Żądany przez ubezpieczonego dodatek za wieloletnią służbę wojskową wszedł w życie od dnia 1 lipca 2004 r., a zatem już po zwolnieniu go ze służby.

Wojskowe Biuro Emerytalne pismem z dnia 16 lutego 2016 r. powiadomiło ZUS Oddział w C. o przyznaniu A. S. uprawnień do wojskowej renty inwalidzkiej od dnia 1 września 2010 r., wnosząc o wstrzymanie wypłaty renty z powszechnego systemu i nadesłanie decyzji windykacyjnej za okres od 1 września 2010 r. do 29 lutego 2016 r. W odpowiedzi na powyższe ZUS zaskarżoną decyzją z dnia 23 lutego 2016 r. wstrzymał dalszą wypłatę renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 marca 2016 r. W uzasadnieniu powołał się na przepis art. 95 ustawy emerytalnej (zbieg prawa do świadczeń) i zawartą w nim zasadę wypłaty jednego świadczenia - wyższego lub wybranego przez zainteresowanego. Przyznana ubezpieczonemu od dnia 1 września 2016 r. renta wojskowa jest świadczeniem wyższym od renty z FUS.

Kolejną zaskarżoną decyzją z tej samej daty ZUS, powołując się na art. 138 ustawy emerytalnej, zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 września 2010 r. do 29 lutego 2016 r. w kwocie

124.023,24 zł wskazując, że kwota ta zostanie rozliczona z należnej mu renty wypłacanej przez wojskowy organ rentowy. W zaskarżonej decyzji, przyznającej ubezpieczonemu prawo do wojskowej renty inwalidzkiej, w pkt 9 ustalono jednorazowe wyrównanie za okres od 1 września 2010 r. do 29 lutego 2016 r. w kwocie 166.045,56 zł, informując jednocześnie, że potrącona zostanie z niego kwota wypłacona za ten sam okres przez ZUS w C. tytułem renty z FUS - 124.023,24 zł.

Oceniając prawidłowość ustalenia wysokości należnej ubezpieczonemu renty wojskowej Sąd pierwszej instancji odwołał się do art. 5 ust. 1 - 3 oraz art. 6 i 22 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586), a także art. 7 i 11 tej ustawy uznając, że renta została w zaskarżonej decyzji ustalona w sposób prawidłowy. W szczególności uznał, że brak było podstaw by ustalić jej wysokość według uposażenia związanego ze stopniem wojskowym ubezpieczonego z dnia 1 września 2009 r., skoro zakończył on służbę wojskową w styczniu 1993 r. Natomiast ewentualny upływ czasu, który dzielił datę przyznania prawa do renty i datę zwolnienia ze służby, został rekompensowany poprzez waloryzację podstawy wymiaru świadczeń. Wojskowy organ rentowy w sposób szczegółowy i prawidłowy wyjaśnił w piśmie 16 września 2016 r. sposób ustalenia i wyliczenia renty wojskowej ubezpieczonego, także w zakresie zasad waloryzacji świadczeń rentowych i emerytalnych żołnierzy zawodowych, obowiązujących przed i po dniu 1 stycznia 1999 r. Zasadnie też wskazano, że dodatek za długoletnią służbę wojskową został wprowadzony dopiero od dnia 1 lipca 2004 r. a zatem nie dotyczył on ubezpieczonego. Oceniając natomiast prawidłowość zaskarżonych decyzji ZUS Sąd uznał je za prawidłowe co do zasady z tym, że w decyzji dotyczącej zwrotu nienależnie pobranych świadczeń powołano niewłaściwą podstawę prawną w postaci art. 138 ustawy emerytalnej. Renta wypłacona ubezpieczonemu z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) za okres od 1 września 2010 r. do 29 lutego 2016 r. nie podlegała zawieszeniu, wstrzymaniu albo ustaniu z powodów określonych w ustawie. A. S. ma bowiem prawo do dwóch świadczeń za wymieniony okres co oznacza, że brak jest przesłanek do zawieszenia lub wstrzymania prawa do renty z FUS na podstawie art 134 i 103 i

następne ustawy emerytalnej, zatem brak było podstaw do zastosowania art. 138 ust. 2 tej ustawy. Za prawidłową podstawę wstrzymania wypłaty renty z FUS oraz dokonania potrącenia spornej kwoty z wyrównania Sąd wskazał art. 98 w związku z art. 95 ustawy emerytalnej. W konsekwencji uznał za zasadne dokonanie zmiany zaskarżonej decyzji organu rentowego o tyle, że stwierdził, iż sporna kwota 124.023,24 zł nie miała charakteru nienależnie pobranego świadczenia, lecz powinna zostać zaliczona na poczet przyznanej za ten sam okres renty wojskowej.

Sąd drugiej instancji w całości podzielił ustalenia oraz stanowisko zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego. Podkreślił, że brak jest ustawowych podstaw do równoczesnego pobierania przez ubezpieczonego renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie ustawy emerytalnej oraz renty inwalidy wojskowego, nawet jeżeli wysokość każdego ze świadczeń ustalona jest w oparciu o inne okresy pracy (służby), bowiem przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych szczegółowo przewidują sytuacje, w których pobieranie takie jest możliwe. Powołując się na art. 95 oraz art. 96 ustawy emerytalnej wskazał, że prawo do pobierania świadczeń w tzw. zbiegu dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy co najmniej jedno z nich stanowi emerytura, brak jest natomiast podstaw do równoczesnego pobierania dwóch świadczeń rentowych, w szczególności tych, do których prawo przysługuje ubezpieczonemu.

Prawidłowo zatem wojskowy organ rentowy, zmierzając do wykonania wyroku Sądu Okręgowego w K., z dnia 5 stycznia 2016 r., zwrócił się do ZUS o wydanie decyzji windykacyjnej, natomiast ZUS wydał decyzję, w której błędnie nazwał tę kwotę kwotą nienależnie pobranego świadczenia. Słusznie Sąd pierwszej instancji zauważył, że decyzja zawiera błędną podstawę prawną. W odniesieniu natomiast do roszczenia o przyznanie ubezpieczonemu prawa do odsetek od wyrównania świadczenia, to nie ulegało wątpliwości, że Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 5 stycznia 2016 r. nie zawarł orzeczenia o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji bądź też o braku takiej odpowiedzialności, chociaż powinien takie orzeczenie zamieścić. Nie pozbawia to jednak ubezpieczonego ewentualnego prawa do odsetek od wyrównania. Co do wysokości należnej ubezpieczonemu wojskowej renty inwalidzkiej Sąd Apelacyjny przypomniał, że zakończył on pełnienie służby

wojskowej z dniem 29 stycznia 1993 r. w stopniu kapitana rezerwy, posiadając stopień etatowy stanowiska majora. Następnie podjął pracę zarobkową, po czym dopiero we wrześniu 2010 r. wystąpił z wnioskiem o ustalenie prawa do wojskowej renty inwalidzkiej. Dlatego też w zakresie ustalenia wysokości świadczenia wojskowy organ rentowy odwołał się do uregulowań ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, w brzmieniu obowiązującym w dacie złożenia wniosku. W szczególności brak było podstaw do żądanego przez ubezpieczonego ustalania wysokości jego świadczenia w oparciu o uposażenie żołnierzy zawodowych w wysokości obowiązującej w dniu złożenia przez niego wniosku o przyznanie prawa do wojskowej renty inwalidzkiej, tj. po 17 latach od zakończenia przez niego służby. Brak było także podstaw do uwzględnienia w podstawie wymiaru renty dodatków do uposażenia innych, niż to uczynił wojskowy organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Ubezpieczony nie wykazał, aby w dniu zakończenia służby otrzymywał jakikolwiek inny dodatek poza specjalnym. Tym samym doliczenie do podstawy wymiaru jego renty odrębnego dodatku za wieloletnią służbę wojskową byłoby nieuprawnione.

W skardze kasacyjnej ubezpieczony zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 5 ust. 1 - 3 i art. 53 ust. 1 pkt 3) ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586) oraz art. 72 ust. 1 i art. 80 ust. 1 ustawy z 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 860) w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez błędną wykładnię i uznanie, że sytuacja faktyczna dotycząca skarżącego nie jest objęta hipotezami norm intertemporalnych ww. ustawy i że w tym stanie rzeczy uzasadnione przy obliczaniu podstawy wymiaru świadczeń jest posłużenie się stawkami uposażeń z ostatniego miesiąca pełnienia służby, co prowadzi do mieszanego zastosowania mechanizmu obliczeniowego z ustawy nowej z regulacjami z czasów obowiązywania ustawy dawnej, wypacza założony przez ustawodawcę mechanizm polegający na dyskontynuacji stosowania obliczeń podstawy wymiaru świadczeń sprzed wejścia w życie ustawy dawnej i narusza przyjętą przez ustawodawcę retrospektywność ustawy z 10 grudnia 1993 r., która powinna samodzielnie stanowić podstawę obliczania podstawy wymiaru od chwili

jej wejścia w życie z użyciem stawek obowiązujących od tej chwili, a zaniechaniem stosowania dawnych stawek uposażenia. Ponadto w odniesieniu do żołnierzy zawodowych zwolnionych z zawodowej służby wojskowej przed datą wejścia w życie tej ustawy dla obliczania podstawy wymiaru świadczeń w zakresie emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, do których prawo uzyskali po wejściu w życie tej ustawy miarodajne jest uposażenie im faktycznie wypłacone w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, podczas gdy brak podstaw takiego założenia tak w świetle opisanych reguł intertemporalnych dotyczących, jak również naruszenie przepisów postępowania, a to art. 212 § 1 i art. 278 k.p.c., przez pominięcie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyliczania emerytur i rent w sytuacji gdy, obliczenia dokonane przez Wojskowe Biuro Emerytalne nie poddawały się weryfikacji przez Sąd i strony bez skorzystania z wiedzy specjalnej, co wprost wpłynęło na wynik postępowania ze względu na nieustalenie w ramach postępowania dowodowego okoliczności istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, tj. co do punktu 1. tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w (...), oraz o zasądzenie od Wojskowego Biura Emerytalnego w K. na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa advokackiego w postępowaniu wywołanym niniejszą skargą według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Wojskowe Biuro Emerytalne w K. wniosło o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącego na rzecz organu emerytalnego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezsporne w sprawie są następujące okoliczności: zwolnienie powoda z zawodowej służby wojskowej w dniu 29 stycznia 1993 r. i od dnia 1 września 2010 r. przysługująca powodowi renta inwalidy wojskowego. Przedmiotowe świadczenie zostało przyznane oraz wyliczone w oparciu o art. 5 ust. 1-3 i art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, który to akt prawny rozpoczął obowiązywanie w

1994 r.

Zgodnie z art. 1 powołanej wyżej ustawy z 1993 r., *żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej przysługuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w ustawie, zaopatrzenie emerytalne z tytułu wysługi lat lub w razie całkowitej niezdolności do służby, a członkom ich rodzin - w razie śmierci żywiciela. Stosownie do art. 5 ust. 1-3 tejże samej ustawy, podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 oraz art. 32b. Podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej w przypadku żołnierzy, którzy nie otrzymują uposażenia, o którym mowa w ust. 1, albo otrzymują je w niepełnej wysokości, stanowi pełna kwota uposażenia należnego żołnierzowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem zmian mających wpływ na prawo do uposażenia lub jego wysokości powstałych w okresie, w którym żołnierz nie otrzymywał uposażenia lub otrzymywał je w niepełnej wysokości. Jeżeli w okresie między zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej żołnierza zawodowego a ustaleniem prawa do emerytury i renty inwalidzkiej przypadają waloryzacje emerytur i rent inwalidzkich, przy ustalaniu podstawy wymiaru tych świadczeń uwzględnia się wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w tym okresie.*

Natomiast zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, *osobom, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury i renty na podstawie przepisów dotychczasowych, wysokość tych świadczeń ustala się na nowo z urzędu, według zasad określonych w ustawie, z tym że dotychczasowa podstawa wymiaru świadczeń pieniężnych podlega przeliczeniu na stawki uposażenia obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy w następujący sposób: a) stawki uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby żołnierza zastępuje się stawkami uposażenia zasadniczego z dnia wejścia w życie ustawy, b) ustala się wskaźnik relacji: sumy miesięcznej kwoty dodatków o charakterze stałym i miesięcznej równowartości nagrody rocznej lub premii do uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby; wskaźnik ten wyraża się w procentach z zaokrągleniem do setnych części procentu; do ustalenia powyższego wskaźnika przyjmuje się dodatki o charakterze stałym, które stosownie do przepisów o uposażeniu żołnierzy*

obowiązują w dniu wejścia w życie ustawy, c) odtworzoną kwotę dodatków o charakterze stałym, nagrody rocznej lub premii oblicza się mnożąc przeliczone na dzień wejścia w życie ustawy uposażenie zasadnicze przez wskaźnik wysokości dodatków; 4) nie uwzględnia się podwyższeń, o których mowa w art. 15 ust. 2 i 3.

Na podstawie art. 19 również tej samej ustawy ustanowiono, że renta inwalidzka przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który stał się inwalidą wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu: 1) w czasie pełnienia służby albo 2) w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby, jeżeli inwalidztwo jest następstwem urazów doznanych w czasie pełnienia służby lub chorób powstałych w tym czasie; 3) w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli inwalidztwo jest następstwem wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej albo choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej.

W dacie złożenia wniosku oraz otrzymania świadczenia rentowego obowiązywała ustawa z 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, natomiast po zwolnieniu ze służby wojskowej powód nie był beneficjentem świadczenia rentowego. W sprawie zwraca uwagę okoliczność, że świadczenie rentowe zostało powodowi przyznane na skutek wyroku Sądu Okręgowego w K. z 5 stycznia 2016 r. w sprawie X U (...), który stwierdzał niezdolność do pracy na skutek choroby zawodowej, która istniała przed złożeniem wniosku o wojskową rentę inwalidzką. Zgodnie z uzasadnieniem tego wyroku, w świetle wyników postępowania dowodowego Sąd stwierdził, iż ubezpieczony spełnił warunek określony art. 19 pkt 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w brzmieniu obowiązującym przed dniem 25 czerwca 2010 r. Ubezpieczony został zwolniony z zawodowej służby wojskowej w dniu 29 stycznia 1993 r. Okres 18 miesięcy od zwolnienia z służby upłynął dla ubezpieczonego z dniem 29 lipca 1994 r. Jak zaś wskazał biegły sądowy z zakresu psychiatrii G. W., w opinii z 2 stycznia 2015 r. ubezpieczony z uwagi na schorzenia psychiatryczne jest inwalidą II grupy w związku ze służbą wojskową, a inwalidztwo powstało do 29 lipca 1994 r. Stwierdzona niezdolność do służby ma charakter trwały (k. 468-480 a.s.). Sąd na podstawie opinii podstawowej i uzupełniającej biegłego sądowego z zakresu psychiatrii G. W. stwierdził, iż

ubezpieczony z uwagi na schorzenia psychiatryczne jest inwalidą II grupy w związku ze służbą wojskową, a 4 inwalidztwo powstało do 29 lipca 1994 r. Stwierdzona niezdolność do służby ma charakter trwały. Tym samym więc ubezpieczony spełnił ustawowe przesłanki prawa do wojskowej renty inwalidzkiej określone art. 19 pkt 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w brzmieniu obowiązującym przed dniem 25 czerwca 2010 r. Przyznanie świadczenia jest zawsze konsekwencją prawną istnienia choroby zawodowej i niezdolności do pracy z tego powodu. W związku z powyższym, na użytek niniejszej sprawy, art. 53 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin należy rozumieć w ten sposób, że poprzez osoby, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury i renty na podstawie przepisów dotychczasowych (przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r.), trzeba także rozumieć takie osoby, którym wskutek istnienia choroby zawodowej przysługuje świadczenie emerytalne lub rentowe z powodu niezdolności do pracy, chociażby nie zostało to zwerybalizowane prawnie poprzez wydanie stosownego rozstrzygnięcia w tym zakresie organu lub sądu. Czym innym jest bowiem przyznanie świadczenia za określony okres, od daty początkowej okresowo lub na stałe, a czym innym jest faktyczny powód przyznania tego świadczenia, a więc uprzednia niezdolność do pracy wskutek rozwoju choroby zawodowej. Zawsze bowiem niezdolność do pracy jest powodowana określoną chorobą zawodową, która rozpoczyna się wcześniej. Beneficjent więc określonego świadczenia jest w uprawnieniu do jego otrzymania i tę okoliczność należy traktować jako równoznaczną z przysługiwaniem świadczenia. Tego rodzaju argumentacja wynika z wykładni logicznej stanu faktycznego, którego konsekwencją jest określony rodzaj wykładni obowiązujących przepisów prawa. W niniejszej sprawie zatem można stwierdzić, że powodowi przysługiwało prawo do świadczenia rentowego w okresie obowiązywania ustawy z 1993 r., zostało natomiast potwierdzone w 2010 r. stosownymi rozstrzygnięciami sądu i wojskowego organu emerytalnego. Dlatego też, w sprawie ma zastosowanie art. 53 ust. 1 powołanej ustawy emerytalnej z 1993 r. dotyczącej żołnierzy zawodowych. Przepis natomiast art. 5 tejże samej ustawy dotyczy podstawy wymiaru świadczenia rentowego. Przepis ten przewiduje w ustępie 1 zasadę, że podstawę

wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 oraz art. 32b, jednakże przepis ten zawiera w swojej treści ustęp 2, czyli zastrzeżenie, zgodnie z którym, podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej w przypadku żołnierzy, którzy nie otrzymują uposażenia, o którym mowa w ust. 1, albo otrzymują je w niepełnej wysokości, stanowi pełna kwota uposażenia należnego żołnierzowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem zmian mających wpływ na prawo do uposażenia lub jego wysokości powstałych w okresie, w którym żołnierz nie otrzymywał uposażenia lub otrzymywał je w niepełnej wysokości. Tego rodzaju zastrzeżenie stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w ustępie 1. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na okoliczność, że jeśli norma z ustępu 1 przepisu art. 5 powołanej ustawy odnosi się do podstawy wymiaru świadczeń żołnierzy zawodowych pozostających w służbie wojskowej, stanowiąc o podstawie wymiaru jako uposażeniu należnemu żołnierzowi w ostatnim miesiącu pełnienia służby, którzy wyrażają zamiar odejścia z wojska, to norma z ustępu 2 tegoż przepisu odnosi się do podstawy wymiaru świadczeń żołnierzy, którzy m.in. nie otrzymują uposażenia, a więc nie pozostających już w zawodowej służbie wojskowej. Taka sytuacja dotyczy powoda w niniejszej sprawie. Ponadto, treść przepisu stanowi, że podstawą wymiaru świadczenia nie stanowi uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia służby (tak jak w ustępie 1 art. 5), ale stanowi, że podstawą wymiaru takiego świadczenia jest pełna kwota uposażenia należnego żołnierzowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym. Ostatnio zajmowanym stanowiskiem służbowym powoda jest stanowisko „major U-20”. Nadto, przepis nakazuje uwzględnić zmiany mające wpływ na prawo do uposażenia lub jego wysokości powstałe w okresie, w którym żołnierz nie otrzymywał uposażenia lub otrzymywał je w niepełnej wysokości. Trzeba wreszcie zwrócić również uwagę na regulację ust. 3 przepisu art. 5 wojskowej ustawy emerytalnej z dnia 10 grudnia 1993 r., który dotyczy obowiązku waloryzacji świadczeń i odnosi się zarówno do stanów faktycznych dotyczących jeszcze czynnych żołnierzy zawodowych, a także tych już nieczynnych żołnierzy zawodowych. Przepis ten wyraźnie stanowi o ustaleniu prawa do emerytury. W niniejszej sprawie prawo do inwalidzkiej renty wojskowej

zostało ustalone w dniu 25 lutego 2016 r. przez Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w K. . W zakresie zasad intertemporalnych, należy zwrócić uwagę na przepis art. 53 ust. 1 pkt 3 wojskowej ustawy emerytalnej z 1993 r., który koresponduje z art. 5 ust. 1-3 tej ustawy. Przepis ten przewidując bowiem, że osobom, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury i renty na podstawie przepisów dotychczasowych, wysokość tych świadczeń ustala się na nowo z urzędu, z tym że, dotychczasowa podstawa wymiaru świadczeń pieniężnych podlega przeliczeniu na stawki uposażenia obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy w taki m.in. sposób, że stawki uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby żołnierza zastępuje się stawkami uposażenia zasadniczego z dnia wejścia w życie ustawy. W taki sposób skonstruowana norma prawna omawianych przepisów skłania do wyprowadzenia wniosku, że skoro powodowi przysługiwało świadczenie rentowe z powodu choroby zawodowej w okresie obowiązywania ustawy z 1993 r., chociażby jeszcze nie sformalizowane poprzez wydanie stosownego rozstrzygnięcia przez organ emerytalny, to ustawa emerytalna z 1993 r. stanowi podstawę obliczania podstawy wymiaru świadczenia od chwili wejścia jej w obrót prawny z użyciem stawek uposażenia obowiązujących na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym z uwzględnieniem wszelkich zmian mających wpływ na prawo do uposażenia lub jego wysokości powstałych w okresie, w którym żołnierz nie otrzymywał uposażenia. Poprzez wszelkie zmiany mające wpływ na prawo do świadczenia należy rozumieć również zmiany zaszeregowania płacowego na określonych wojskowych stanowiskach służbowych, datowane od momentu zwolnienia ze służby wojskowej do momentu złożenia przez powoda wniosku o przyznanie inwalidzkiej renty wojskowej, z uwzględnieniem waloryzacji w tym zakresie. Tak przeprowadzona wykładnia powołanych wyżej przepisów wychodzi naprzeciw realizacji zasady równości i zakazu dyskryminacji z art. 32 Konstytucji RP, wedle którego wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Należy więc zgodzić się z argumentacją skargi kasacyjnej, że jeśli z chwilą wejścia ustawy w życie zdecydowano o obliczeniu na nowo podstaw wymiaru rent i emerytur już wówczas przysługujących zwolnionym

wcześniej ze służby zawodowej żołnierzom zawodowym, to poważne wątpliwości musi budzić niezastosowanie takiego samego mechanizmu w odniesieniu do innych żołnierzy zwolnionych również przed wejściem ustawy w życie z zawodowej służby wojskowej i dokonanie obliczenia podstawy wymiaru ich świadczeń już po wejściu w życie ustawy na podstawie stawek uposażenia obowiązujących sprzed jej wejścia w życie. Zdaniem składu orzekającego w niniejszej sprawie inne rozumienie intencji racjonalnego ustawodawcy stoi na przeszkodzie realizacji normy z art. 32 Konstytucji RP. Zgodnie z orzecznictwem, z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa, charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), powinny być traktowane równo, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Podmioty różniące się mogą być natomiast traktowane odmiennie. Ocenę każdej regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości musi poprzedzić zbadanie sytuacji prawnej podmiotów i przeanalizowanie ich cech wspólnych i cech różniących. Wszelkie odstępstwa od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych muszą zawsze znajdować podstawę w przekonujących argumentach. Różnicowanie sytuacji prawnej podmiotów podobnych może więc być uznane za zgodne z Konstytucją, jeżeli pozostaje w zgodzie z zasadami sprawiedliwości społecznej lub służy urzeczywistnianiu tych zasad. Zostaje ono natomiast uznane za niekonstytucyjną dyskryminację (uprzywilejowanie), jeżeli narusza zasadę sprawiedliwości społecznej. W tym sensie zasady równości wobec prawa i sprawiedliwości społecznej w znacznym stopniu nakładają się na siebie (wyrok WSA w G. z 21 sierpnia 2019 r., III SA/Gd (...), LEX nr 2717580). Podobnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 17 grudnia 2003 r. w sprawie SK 15/02, gdzie stwierdził, że istota zasady równości sprowadza się do tego, aby podmioty charakteryzujące się daną cechą relewantną były traktowane w równym stopniu jednakowo, bez dyskryminacji ani uprzywilejowania. (...) Odmienne podmioty, nie wykazujące istotnej, relewantnej cechy wspólnej mogą być bowiem w różny sposób traktowane i nie wiąże się to z naruszeniem zasady równości wobec prawa.

Odnosząc powyższe wywody do przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, że sytuacja powoda w zakresie prawa do świadczenia, dopiero w pełni zostanie zrealizowana, jeśli w sprawie znajdzie zastosowanie prawidłowy sposób obliczenia podstawy wymiaru świadczenia z zachowaniem zasady równości oraz sprawiedliwości społecznej, na którą to zasadę składa się również zasada równego traktowania ubezpieczonych, która została wyrażona wprawdzie w art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ale odnosi się, zgodnie z wymogiem art. 32 Konstytucji RP w tym zakresie, do ogółu ubezpieczonych, w tym wojskowych. Zgodnie zaś z powołanym przepisem ustawy systemowej, *zasada równego traktowania dotyczy w szczególności: 1) warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych; 2) obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne; 3) obliczania wysokości świadczeń; 4) okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do świadczeń. Ubezpieczony, który uważa, że nie zastosowano wobec niego zasady równego traktowania ma prawo dochodzić roszczeń z tytułu ubezpieczeń z ubezpieczenia społecznego przed sądem.*

Biorąc powyższe pod uwagę, przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy wziąć pod uwagę kwestie przedstawione w niniejszym rozstrzygnięciu.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.